

Nazwa przedmiotu: FILOZOFIA NOWOŻYTNA CYWILIZACJI EUROPEJSKIEJ. JEDNOSTKA I WOLNOŚĆ

Kod przedmiotu:	Rok: II 2012/2013	Semestr: zimowy	Ilość godzin: 30	Typ zajęć: do wyboru	ECTS: 3
------------------------	-----------------------------	---------------------------	----------------------------	--------------------------------	-------------------

Forma zajęć: seminarium	Język: polski i angielski	Zaliczenie: 1. Aktywność na zajęciach 2. Praca pisemna 3. Test końcowy	Prowadzący: Prof. nadzw. dr. hab. Paweł Pieniążek
-----------------------------------	-------------------------------------	--	---

Liczba miejsc:	Wymagania/preferencje wymagane przy przyjmowaniu: Ogólna humanistyczna wiedza na poziomie studiów magisterskich Znajomość języka obcego
-----------------------	--

Ogólny opis przedmiotu:

Analiza pojęcia wolności w filozofii nowożytnej. Ukazanie dynamiki rozwoju pojęcia wolności w filozofii nowożytnej w kontekście procesów indywidualizacji i subiektywizacji jednostki.

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów z różnymi koncepcjami wolności w filozofii nowożytnej i ich związkiem z wykształcaniem się pojęcia jednostki. Uświadomienie znaczenia rozumienia wolności dla dynamiki rozwojowej filozofii nowożytnej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza:

Po zakończeniu kursu doktorant zna:

- 1) definicje podstawowych typów wolności
- 2) charakterystykę zasadniczych koncepcji wolności
- 3) ogólne założenia filozoficzne leżące u podstaw różnych koncepcji wolności
- 4) powiązania między rozumieniem wolności a procesami indywidualizacji jednostki
- 5) dynamikę rozwoju pojęcia wolności w kontekście procesu indywidualizacji

Umiejętności:

Po zakończeniu kursu doktorant potrafi:

- 1) ocenić znaczenie wolności dla rozumienia istnienia ludzkiego na gruncie różnych koncepcji wolności
- 2) wyodrębnić różne aspekty (negatywny i pozytywny) koncepcji wolności
- 3) rozwijać implikacje różnych koncepcji wolności dla rozumienia podmiotowości i jej jednostkowości
- 4) interpretować różne aspekty filozofii w perspektywie koncepcji wolności
- 5) połączyć odmienne koncepcje filozoficzne ze względu na podobne rozumienie wolności
- 6) wykorzystać rozumienie wolności dla opisanego ogólnej wizji człowieka

7) rozpoznać miejsce danej koncepcji wolności w dynamice procesów indywidualizacji

Inne kompetencje (postawy):

Po zakończeniu kursu postawę doktoranta charakteryzuje:

- tolerancja wobec odmiennych opinii i ocen
- zdolność do otwartej dyskusji i pracy w grupie
- wrażliwość na podmiotową rolę jednostki w społeczeństwie
- zdolność czerpania z rozmaitych aparatów badawczych na rzecz wypracowania własnego modelu teoretycznego

Sposób sprawdzenia osiągnięcia zamierzonych efektów:

- Praca pisemna związana z tematem seminarium
- Pisemny tekst końcowy sprawdzający podstawową wiedzę studenta w zakresie terminologii oraz wiadomości faktograficznych zdobytych na zajęciach
- W trakcie zajęć student będzie musiał odpowiadać na pytania, dyskutować, argumentować w formie zajęć kontaktowych w języku obcym.

Szczegółowy opis przedmiotu (treści programowe):

1. Ogólna charakterystyka pojęcia wolności (jęz. angielski)
 - wolność negatywna
 - wolność pozytywna
 - wolność i suwerenność
 - wolność a autonomia
 2. Chrześcijańska koncepcja wolności a odrodzenie i reformacja: wolność i łaska (spór Erazma z Lutrem)(jęz. angielski)
 - wolność jednostki a opatrność (fortuna) na gruncie myśli renesansowej
 - wolność jako wolność wyboru u Erazma
 - łaska jako źródło zbawienia u LutraRacjonalistyczne koncepcje wolności XVII w.
 3. Kartezjusz: woluntaryzm racjonalistyczny(jęz. angielski)
 - rozum jako władza poznania
 - wolna wola jako władza sądenia i wyboru
 - niewspółmierność zakresowa nieskończonej woli i skończonego rozumu jako źródło błędu
 4. Spinoza: wolność jako uświadomiona konieczność(jęz. angielski)
 - wolna konieczność Natury-Boga
 - determinizm
 - krytyka *liberum arbitrium*
 - wolność jako zrozumienie konieczności
 5. Leibniz: dynamizm wolności monadycznej na gruncie pluralizmu metafizycznego(jęz. angielski)
 - harmonia przedustawna
 - wolność monady jako możliwość jej doskonalenia się
 - między indeterminizmem a determinizmemWolność między historią a naturą
 6. Rousseau
 - wolność w stanie natury jako bezrefleksyjna spontaniczność i autarkia
 - stan społeczny: wolność polityczna jako racjonalna jedność między wolą jednostkową a wolą powszechną
 - projekt indywidualistyczny: wolność jako ostrożna samorealizacja
- Idealizm niemiecki. Wolność w procesie dziejowym: wolność a konieczność
7. Kant: wolność i autonomia (moralna) obok historii
 - wolność jako postulat rozumu praktycznego

- wolność jako autodeterminacja
- wolność jako działanie zgodne z ustanowionym przez siebie prawem moralnym

8. Fichte: wolność jako proces urzeczywistniania powołania moralnego w historii

- idealizm jako doktryna wolności
- wolność jako zgodność z ustanowionym prawem
- wolność jako zniesienie obcości świata i nadanie mu sensu moralnego

9. Hegel: wolność jako uświadomiona konieczność dziejowa

- wolność historyczna: zniesienie wyobcowania i bycie w świecie jak u „siebie w domu”
- wolność polityczna: wzajemne uznanie w prawie obiektywnym
- wolność metafizyczna: zrozumienie konieczności

10. Schelling: wolność w procesie boskiego samostwarzania

- krytyka racjonalistycznej koncepcji wolności
- zło jako warunek wolności
- wolność jako zdolność absolutnego wyboru między dobrem i złem
- ontologiczne ugruntowanie zła w procesie stawania się boskości

11. J. S. Mill: wolność a liberalna wizja społeczeństwa

- utylitarystyczna podstawa wolności
- liberalna koncepcja wolności (wolności polityczne)
- „prawo równej wszystkim wolności”

12. Schopenhauer: determinizm w świecie zjawisk a wolność metafizyczna

- determinizm (wolna wola jako działanie konieczne)
- wolność metafizycznej, ponadindywidualnej woli
- wolność metafizyczna jako samonegacja

13. Nietzsche: między niewinnością stawania się a jednostkową autonomią

- wolność jako jedność z kosmicznym stawaniem się
- wolność jako autonomia: działanie zgodnie z ustanowionym przez siebie prawem
- krytyka nowoczesnego procesu indywidualizacji (pozornej autonomii jednostki)

Egzystencjalizm: wolność i неповtarzalność jednostki.

14. Kierkegaard: wybór a prawo.

- krytyka wolności jako *liberium arbitrium* oraz jako konieczności
- egzystencjalna funkcja wolności jako zgodności działania z prawem
- wolność jako religijne spełnienie jaźni: synteza skończoności i nieskończoności, możliwości i konieczności, duszy i ciała

15. Jaspers: arbitralność, prawo i transcendencja

- wolność jako wybór egzystencjalny
- bezwarunkowość jako warunek wyboru
- bezwarunkowość wyboru egzystencjalnym dowodem na istnienie Transcendencji

Zalecana literatura:

H. Arendt, *Wola*, Czytelnik, Warszawa 1996, *Antynomie wartości*, Warszawa 1967, I. Berlin, *Cztery eseje o wolności*, Warszawa 1994, M. Luter, *O wolności chrześcijańskiej, O niewolnej decyzji*, w: *Myśl Filozoficzno-religijna Reformacji XVI wieku*, Warszawa 1972; R. Kartezjusz, *Medytacje o pierwszej filozofii*, Warszawa 1956, B. Spinoza, *Etyka*, Warszawa 1954, G.W. Leibniz, *Rozprawa o metafizyce*, w: G. W. Leibniz, *Wyznanie wiary filozofa, Rozprawa metafizyczna, Monadologia, Zasady natury i łaski oraz inne pisma filozoficzne*, Warszawa 1969; W. G. Hegel, *Fenomenologia ducha*, PWN, Warszawa 1959, J. S. Mill, *Wolność*, Warszawa 1959, S. Kierkegaard, *Albo-Albo*, t. 1, Warszawa 1976; F.W. Schelling, *Filozoficzne badania nad istotą ludzkiej wolności*, Kraków 1990; F. Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, K. Jaspers, *Wolność*, w: *Filozofia egzystencji*, Warszawa 1990; J-P. Sartre, *Wolność kartezjańska*, w: *Filozofia i socjologia XX wieku*, Warszawa 1965.

Punkty ECTS: 3 pkt

1. Aktywny udział w seminarium - 0, 5 pkt.
2. Test - 1 pkt
3. Praca pisemna - 1 pkt.
4. Lektura tekstów i literatury przedmiotowej - 0, 5 pkt.